

M.A. – I & II Year

SEM – I to IV

“POLITICAL SCIENCE”

Previous Year

Question Papers

Academic Year

(2022-23)

SEM - I

Please Note: This set has been prepared based on the papers received to us from the Examination Cell. It may have missing papers on non-availability of the same.

Seat No.

MA-I, sem-I

Political science

QP Code: 2781QP

Total No. of Pages: 1

January - February (Winter) Examination - 2023

Subject Name: Master of Arts (Semester/Credit)CBCS 88081 Political Theory_08.02.2023_10.30 AM To 01.30 PM

Subject Code: 88081

Day and Date: Wednesday, 08-02-2023

Time: 10:30 am to 01:30 pm

Total Marks: 80

Instructions.:

- 1) All questions are compulsory
- 2) Figures to the right indicate full marks

Q.1. A) Explain the following concepts in brief (any five). (Marks10) [20]

खालीलपैकी कोणत्याही पाच संकल्पना स्पष्ट करा.

- 1) Idea of positive Liberty. सकारात्मक स्वातंत्र्य संकल्पना
- 2) Idea of welfare. कल्याणकारी संकल्पना
- 3) Idea of distributive justice. वाटपात्मक न्याय संकल्पना
- 4) Idea of traditional authority. परंपरागत अधिसत्ता संकल्पना
- 5) Idea of obligation. उत्तरदायित्व संकल्पना
- 6) Idea of resistance. प्रतिकार संकल्पना
- 7) Idea of civil society. नागरी समाज संकल्पना

B) write short notes on any two of following (Marks10)

टिपा लिहा कोणत्याही दोन टिपा

1. Classical liberal state. अभिजात उदारमतवादी राज्य
2. Authority. अधिसत्ता
3. Nature of multiculturalism. बहुसंस्कृतीवादाचे स्वरूप.

Q.2. Write short answers on any two of the following थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही दोन) [20]

1. Resurgence of political theory. राजकीय सिद्धांताचा पुनउदय
2. Modern liberal state. आधुनिक उदारमतवादी राज्य
3. Features of multiculturalism. बहुसंस्कृतीवादाची वैशिष्ट्ये.

Q.3. Explain the decline of classical political theory. अभिजात राजकीय सिद्धांताचा न्हास स्पष्ट करा. [20]

OR

Explain the state and civil society in the framework of neo Marxism. नवमाक्सवादी चौकटीत राज्य आणि नागरी समाज स्पष्ट करा.

Q.4. Explain the concept of hegemony and legitimacy. वैचारिक प्रभुत्व आणि अधिमान्यता या संकल्पना स्पष्ट करा. [20]

OR

Explain the concept of justice न्यायाची संकल्पना स्पष्ट करा.

QP Code: 2618QP

Total No. of Pages: 1

Seat No.

January - February (Winter) Examination - 2023

Subject Name: Master of Arts (Semester/Credit)CBCS_88089_Indian Constitution_10.02.2023_10.30 AM To 01.30 PM

Subject Code: 88089

Day and Date: Friday, 10-02-2023

Time: 10:30 am to 01:30 pm

Total Marks: 80

Instructions.:

- 1) All questions are compulsory
- 2) Figures to the right indicate full marks

Q.1. A) Explain any Five concepts. (Marks 10) [20]

(कोणत्याही पाच संकल्पना स्पष्ट करा).

1. National movement / राष्ट्रीय चळवळ
2. Judicial activism / न्यायालयीन क्रियाशीलता
3. Social justice / सामाजिक न्याय
4. Secularism / धर्मनिरपेक्षता
5. Socialism / समाजवाद
6. Fundamental Rights / मूलभूत हक्क
7. Preamble / सरनामा

B) Short Notes.(Any Two) (Marks 10)

टिपा लिहा.(कोणत्याही दोन)

1. Vice - President of India / भारताचा उपराष्ट्रपती
2. Fundamental Duties / मूलभूत कर्तव्य
3. Finance Commission / वित्त आयोग

Q.2. Write short answers. (Any Two). / थोडक्यात उत्तरे लिहा.(कोणत्याही दोन) [20]

1) Explain the powers and functions of Election Commission./ निवडणूक आयोगाची रचना व कार्य विशद करा.

2) Give information about Auditor General of India./ भारताच्या महालेखा परीक्षकाविषयी माहिती द्या.

3) How does a Bill become a law in India?/ भारतात विधेयकाचे कायद्यात रूपांतर कसे होते ?

Q.3. Explain the historical background of the Indian constitution./ भारतीय राज्यघटनेची ऐतिहासिक पार्श्वभूमी विशद करा. [20]

OR/ किंवा

Explain the directive principle of State Policy in Indian Constitution./ भारतीय राज्यघटनेतील राज्याच्या धोरणाची मार्गदर्शक तत्वे विशद करा.

Q.4. Explain the structure and powers of Lok Sabha./ लोकसभेची रचना व अधिकार स्पष्ट करा. [20]

OR / किंवा

Describe the provisions made in the Constitution of India to ensure free and fair elections./ मुक्त व न्याय वातावरणात निवडणुका व्हाव्यात यासाठी भारतीय राज्यघटनेत केलेल्या तरतुदींचे वर्णन करा.

QP Code: 2996QP

Total No. of Pages: 1

Seat No.

January - February (Winter) Examination - 2023

Subject Name: Master of Arts (Semester/Credit) CBCS 88086 Political Thought of Dr. B.R.Ambedkar 15.02.2023 10.30 AM To 01.30 PM

Subject Code: 88086

Day and Date: Wednesday, 15-02-2023

Time: 10:30 am to 01:30 pm

Total Marks: 80

Instructions.:

- 1) All questions are compulsory
- 2) Figures to the right indicate full marks

- Q.1. A) Explain any Five concepts. (Marks 10) [20]**
(कोणत्याही पाच संकल्पना स्पष्ट करा).
1)Pune pact/ पुणे करार
2)Excluded/बहिष्कृत
3) Non- Brahmin movement/ब्राह्मणेतर चळवळ
4)Linguism /भाषावाद
5)Inter-caste marriage/आंतरजातीय विवाह
6)Caste/जात
7)Political Justice/राजकीय न्याय
- B) Short Notes.(Any Two)(Marks 10)**
टिपा लिहा.(कोणत्याही दोन)
1)Dr. Ambedkar's Thoughts on Equality / डॉ. आंबेडकरांचे समतेविषयक विचार
2) Independent Labor Party / स्वतंत्र मजूर पक्ष
3)Hindu Code Bill / हिंदू कोड बिल
- Q.2. Write short answers(Any Two). / थोडक्यात उत्तरे लिहा(कोणत्याही दोन). [20]**
1. Take a review of Dr.Ambedkar's thoughts on linguistic states provisions ./ भाषावार प्रांतरचनेच्यासंदर्भातील डॉ. आंबेडकरांच्या विचारांचा आढावा घ्या.
2. Take a review of Dr.Ambedkar's views on women's liberation ./ डॉ.आंबेडकरांच्या स्त्री-स्वातंत्र्य विषयक विचारांचा आढावा घ्या.
3. Give brief information about 'Jatiya nivada' and 'Pune Pact'./ 'जातीय निवाडा' आणि 'पुणे करार' याविषयी थोडक्यात माहिती द्या.
- Q.3. Explain Dr.Ambedkar's critic on caste system ./ डॉ. आंबेडकरांनी जातिव्यवस्थेची केलेली [20]**
समीक्षा विशद करा.
OR / किवा
Explain Dr. Ambedkar's concept of Justice . / डॉ. आंबेडकरांची न्यायाची संकल्पना विशद करा.
- Q.4. Explain Dr.Ambedkar's critic on Indian nationalism. / डॉ. आंबेडकरांनी भारतीय [20]**
राष्ट्रवादाची केलेली चिकित्सा स्पष्ट करा.
OR / किवा
Take a review of Dr.Ambedkar's thoughts on Liberal, Social and Economic Democracy./ डॉ. आंबेडकरांच्या उदारमतवादी, सामाजिक आणि आर्थिक लोकशाहीविषयक विचारांचा आढावा घ्या.

Seat No.	
----------	--

M.A. (Part - I) (Semester - I) Examination, March - 2023
POLITICAL SCIENCE
(Paper-SEC-I) (Compulsory)
Idea of India
Sub. Code : 89605/89613

Day and Date : Sunday, 25 - 06 - 2023

Total Marks : 50

Time : 02.30 p.m. to 03.30 p.m.

- Instructions :**
- 1) All questions are compulsory.
  - 2) Each question carries TWO marks.
  - 3) Write the correct answer in the box provided at right.

Q1) _____ introduced the concept of Balisthan.

..... यांनी बळीस्थान ही संकल्पना मांडली.

- a) Mahatma Phule / महात्मा फुले
- b) Jina / जिना
- c) Maulana Azad / मौलाना आझाद
- d) Vallabhbhai Patel / वल्लभ भाई पटेल

Q2) _____ book was written by Justice Ranade.

..... पुस्तक न्यायमूर्ती रानडे यांनी लिहिले.

- a) Gulamagiri / गुलामगिरी
- b) The Rise of Maratha Power / दि राइज ऑफ मराठा पावर
- c) Hind Swaraj / हिंद स्वराज
- d) Gita Rahasya / गीता रहस्य

P.T.O

Q3) 'Bharatiya Asprutecha prshna' is written by _____.

‘भारतीय अस्पृश्यतेचा प्रश्न’ हे ..... पुस्तक यांनी लिहिले.

- a) V. R. Shinde / वि. रा. शिंदे
- b) Dr. Babasaheb Ambedkar / डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर
- c) Lok. Tilak / लो. टिळक
- d) Mahatma Gandhi / महात्मा गांधी

Q4) _____ was founded by Dr. Punjabrao Deshmuka.

..... ची स्थापना डॉ. पंजाबराव देशमुख यांनी केली

- a) Abhinav Bharat / अभिनव भारत
- b) Sarada Sadan / शारदा सदन
- c) Bharat Krishi Samaj / भारत कृषी समाज
- d) Samata Sangh / समता संघ

Q5) _____ concept was proposed by Vitthal Ramji Shinde.

..... ची संकल्पना विठ्ठल रामजी शिंदे यांनी मांडली

- a) Nirasrita Bharat / निराश्रीत भारत
- b) Bhiskrta bharat / बहिष्कृत भारत
- c) Modern India / आधुनिक भारत
- d) None of these / यापैकी नाही

Q6) The concept of 'Ekmay Lok' was introduced by _____.

‘एकमय लोक’ ही संकल्पना ..... यांनी मांडली.

- a) Justice Ranade / न्यायमूर्ती रानडे
- b) Mahatma Phule / महात्मा फुले
- c) Agarkar / आगरकर
- d) Barrister Jinnah / बॅरिस्टर जिना

Q7) The concept of Kashmiriyat is characterized by _____.

काश्मिरीयत या संकल्पनेचे वैशिष्ट्य ..... आहे.

- a) Social polarization / सामाजिक ध्रुवीकरण
- b) Social harmony / सामाजिक सलोखा
- c) Bigotry / धर्माधता
- d) Caste superiority / जाती श्रेष्ठता

Q8) Punjabiya this concepts was created from _____.

पंजाबीयत ही संकल्पना ..... तून निर्माण केली.

- a) Maharashtra literature / महाराष्ट्रीयन साहित्य
- b) Bihari literature / बिहारी साहित्य
- c) Punjabi literature / पंजाबी साहित्य
- d) None of these / यापैकी नाही

Q9) Poet Dinkar is associated with the concept of _____.

कवी दिनकर ..... संकल्पनेची संबंधित आहेत.

- a) Bihariyat / बिहारीयत
- b) Punjabiya / पंजाबीयत
- c) Kashmiriyat / कश्मीरियत
- d) Nai Talim / नई तालीम

Q10) Nai Talim as a method of education for modern India was suggested by

आधुनिक भारतासाठी नई तालीम ही शिक्षण पद्धती ..... यांनी सुचवली.

- Mahatma Gandhi / महात्मा गांधी
- Vinoba Bhave / विनोबा भावे
- Ram Manohar Lohia / राम मनोहर लोहिया
- Lok. Tilak / लो. टिळक

Q11) Socialism, Secularism, Panchsheel Tattva are the characteristics of the 'Idea of India'.

..... च्या 'आयडिया ऑफ इंडिया' ची समाजवाद, धर्मनिरपेक्षता, पंचशील तत्व ही वैशिष्ट्ये आहेत.

- Surendranath Pal / सुरेंद्रनाथ पाल
- Pandit Nehru / पंडित नेहरू
- Lala Lajpatrai / लाला लजपतराय
- Subhash Chandra Bose / सुभाषचंद्र बोस

Q12) While analyzing the concept of India, the idea of India against Bharat was presented by _____.

भारत या संकल्पनेचे विवेचन करताना भारत विरूद्ध इंडिया हा विचार ..... यांनी मांडला.

- Sharad Yadav / शरद यादव
- Manvendranath Roy / मानवेंद्रनाथ रॉय
- Manmohan Singh / मनमोहन सिंग
- Sharad Joshi / शरद जोशी

Q13) The concept of _____ religion was introduced by Justice Ranade.

..... धर्म ही संकल्पना न्यायमूर्ती रानडे यांनी मांडली.

- Hindu / हिंदू
- Buddhist / बौद्ध
- Sikh / शीख
- Maharashtra / महाराष्ट्र

Q14) Dr. Babasaheb Ambedkar has used _____ concept.

..... ही संकल्पना डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांनी वापरली आहे.

- a) Bhiskrta bharat / बहिष्कृत भारत
- b) Nirasrita Bharat / निराश्रित भारत
- c) Hindu Bharat / हिंदू भारत
- d) None of these / यापैकी नाही

Q15) The concept of Bharat Sevak Samaj was used by _____.

भारत सेवक समाज ही संकल्पना यांनी ..... वापरली.

- a) Gopal Krishna Gokhale / गोपाळ कृष्ण गोखले
- b) Lokmanya Tilak / लोकमान्य टिळक
- c) Agarkar / आगरकर
- d) Sharad Joshi / शरद जोशी

Q16) In the concept of modern India, Dr. Ambedkar advocated _____.

आधुनिक भारत या संकल्पनेत डॉ. आंबेडकर यांनी ..... पुरस्कार केला.

- a) Hinduism / हिंदू धर्माचा
- b) Buddhism / बौद्ध धर्माचा
- c) Muslim / मुस्लिम धर्माचा
- d) None of these / यापैकी नाही

Q17) For the concept of India _____ system was advocated by Dr. Ambedkar.

भारत या संकल्पनेसाठी ..... व्यवस्थेचा पुरस्कार डॉ. आंबेडकरांनी केला.

- a) Parliamentary / संसदीय
- b) Presidential / अध्यक्षीय
- c) Totalitarian / सर्वकष
- d) None of these / यापैकी नाही

Q18) The idea of restructuring rural India was put forward by _____.

ग्रामीण भारताच्या पुनर्रचनेचा विचार ..... यांनी मांडला.

- a) M. Gandhi / म. गांधी
- b) Dr. Ambedkar / डॉ. आंबेडकर
- c) Barrister Jina / बॅरिस्टर जिना
- d) None of these / यापैकी नाही

Q19) Modernity was included in the concept of urban India by _____.

शहरी भारत या संकल्पनेत आधुनिकतेचा समावेश ..... यांनी केला.

- a) Mahatma Gandhi / महात्मा गांधी
- b) Gopal Ganesh Agarkar / गोपाळ गणेश आगरकर
- c) Lok. Tilak / लो. टिळक
- d) Pandit Nehru / पंडित नेहरू

Q20) _____ thought that agriculture is the foundation of Indian economy.

शेती हा भारतीय अर्थव्यवस्थेचा पाया आहे असे ....., यांचा विचार होता.

- a) Babu Ganu / बाबू गेनू
- b) Barrister Jina / बॅरिस्टर जिना
- c) Justice Ranade / न्यायमूर्ती रानडे
- d) None of these / यापैकी नाही

Q21) _____ is called as the father of Indian National Economics.

भारतीय राष्ट्रीय अर्थशास्त्राचे जनक ..... यांना म्हटले जाते.

- a) Justice Ranade / न्यायमूर्ती रानडे
- b) Dr. Ambedkar / डॉ. आंबेडकर
- c) Gopal Ganesh Agarkar / गोपाळ गणेश आगरकर
- d) None of these / यापैकी नाही

Q22) One of the characteristics of the Mahasiddhanta of Modern India is _____
 आधुनिक भारत या महासिद्धांताचे एक वैशिष्ट्ये ..... हे आहे.

- a) A welfare state / कल्याणकारी राज्यव्यवस्था
- b) A capitalist state / भांडवलशाही राज्यव्यवस्था
- c) Communist state / साम्यवादी राज्यव्यवस्था
- d) None of these / यापैकी नाही

Q23) The first form of industrialized agricultural development was _____
 capital development of the area.

औद्योगिक कृषी विकासाचे पहिले प्रारूप ..... क्षेत्राचा भांडवली विकास हे होते.

- a) Agricultural and Industrial Development / शेती व औद्योगिक विकास
- b) Development of Capitalist / भांडवलशाहीचा विकास
- c) Industrial Development / कारखानदारीचा विकास
- d) None of these / यापैकी नाही

Q24) _____ had introduced the concept of agro-industrial society.
 ..... यांनी कृषी औद्योगिक समाजाची संकल्पना मांडली होती.

- a) Bipin Chandra Pal / बिपिन चंद्र पाल
- b) Lala Lajpatrai / लाला लाजपतराय
- c) Yashwantrao Chavan / यशवंतराव चव्हाण
- d) None of these / यापैकी नाही

Q25) The concept of 'Idea of India' by Pandit Jawaharlal Nehru _____ is
 explained in this book.

पंडित जवाहरलाल नेहरू यांनी 'आयडिया ऑफ इंडिया' ची संकल्पना ..... या ग्रंथामध्ये स्पष्ट
 झाली आहे.

- a) Discovery of India / डिस्कवरी ऑफ इंडिया
- b) Gulamgiri / गुलामगिरी
- c) States and Minorities / स्टेट्स अँड मायनॉरिटी
- d) None of these / यापैकी नाही

SEM - II

Please Note: This set has been prepared based on the papers received to us from the Examination Cell. It may have missing papers on non-availability of the same.

Seat No.	
-------------	--

M.A. (Part - I) (Semester - II) (New) (CBCS) (NEP)
Examination, March - 2023
POLITICAL SCIENCE
Public Policy
Sub. Code : 88467

Day and Date : Friday, 30 - 06 - 2023

Total Marks : 80

Time : 02.30 p.m. to 05.30 p.m.

Instructions : 1) All questions are compulsory.

सूचना : सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

2) Figures to the right indicate full marks.

उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

Q1) A) Explain the concepts (Any Five):

[10]

संकल्पना स्पष्ट करा.

i) Public

लोक

ii) Government

शासन

iii) Policy

धोरण

iv) Non-Governmental Organizations

अशासकीय संघटना

v) Environment

पर्यावरण

vi) Science

विज्ञान

vii) Minorities

अल्पसंख्यांक

P.T.O.

B) Write short notes (Any Two):

[10]

टिपा लिहा. (कोणतेही दोन):

- i) Importance of Public Policy
सार्वजनिक धोरणाचे महत्व
- ii) Making of Public policy
सार्वजनिक धोरणाची निर्मिती
- iii) Importance of Water Policy
पाणी धोरणाचे महत्व

Q2) Write short answers (Any two):

[20]

थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन):

- a) Explain the features of Public policy.
सार्वजनिक धोरणाची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
- b) Explain the nature of transnational actors.
आंतरराष्ट्रीय कृतीशील घटकांचे स्वरूप स्पष्ट करा.
- c) Discuss the women empowerment policy of India.
भारताच्या स्त्री सशक्तीकरण धोरणावर चर्चा करा.

Q3) Explain in detail the nature of public policy.

[20]

सार्वजनिक धोरणाचे स्वरूप सविस्तर स्पष्ट करा.

OR / किंवा

Discuss in detail the role of Non-governmental agencies in policy making. [20]

धोरण निर्मितीतील अशासकीय संस्थांच्या भूमिकेवर सविस्तर चर्चा करा.

Q4) Discuss in detail the environment policy of India.

[20]

भारताच्या पर्यावरण धोरणावर सविस्तर चर्चा करा.

OR / किंवा

Critically analyze the present agriculture policy of India.

भारताच्या वर्तमान कृषी धोरणाचे टीकात्मक विश्लेषण करा.

Seat No.	
-------------	--

M.A. (Part - I) (Semester - II) Examination, March - 2023**POLITICAL SCIENCE****Modern Indian Political Thought****Sub. Code : 88475****Day and Date : Saturday, 01 - 07 - 2023****Total Marks : 80****Time : 02.30 p.m. to 05.30 p.m.**

- Instructions :**
- 1) All questions are compulsory.
  - 2) Figures to the right indicate full marks.

Q1) A) Explain the following concept in brief (Any Five) : **[10]**

- i) Lokniti
- ii) Truth
- iii) Satyashodhak Samaj
- iv) Swaraj
- v) Muslim Ledge
- vi) Socialism
- vii) Parathana Samaj

B) Write short notes on any two of the following : **[10]**

- i) Hindu Mahasabha.
- ii) Five Years Plan of Neharu.
- iii) Mahatma Gandhi and Puna Pact

Q2) Write short answers on any two of the following : **[20]**

- a) Explain the liberal Ideas of Mahatma Phule.
- b) Explain the Vinoba Bhave's views on Sarvodaya.
- c) Explain the socialistic Ideas of Jayprakash Narayan.

P.T.O

Q3) Explain the liberal Ideas of G. K. Gokhale.

[20]

OR

Explain the Hindu Nationalism of V. D. Saverkar.

Q4) Explain the composite Nationalism of Mahatma Gandhi.

[20]

OR

Explain the Democratic Socialism thoughts of Pandit Nehru.

मराठी रूपांतर

- सूचना :
- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
  - 2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) अ) खालीलपैकी कोणत्याही पाच संकल्पना स्पष्ट करा.

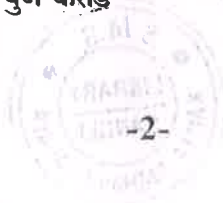
[10]

- i) लोकनिती
- ii) सत्य
- iii) सत्यशोधक समाज
- iv) स्वराज्य
- v) मुस्लीम लीग
- vi) समाजवाद
- vii) प्रार्थना समाज

ब) खालीलपैकी कोणत्याही दोन टिपा लिहा.

[10]

- i) हिंदू महासभा
- ii) नेहरुंची पंचवार्षिक योजना
- iii) महात्मा गांधी आणि पुणे कराड

प्र.2) खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा.

[20]

- अ) महात्मा फुले यांची उदारमतवादी विचारसरणी स्पष्ट करा.
- ब) विनाबा भावेंचे सर्वोदयी विचार स्पष्ट करा.
- क) जयप्रकाश नारायण यांचे समाजवादी विचार स्पष्ट करा.

प्र.3) जी. के. गोखलेंचे उदारमतवादी विचार स्पष्ट करा.

[20]

किंवा

व्ही. डी. सावरकरांचा हिंदू राष्ट्रवाद स्पष्ट करा.

प्र.4) म. गांधीजींचा संमिश्र राष्ट्रवाद स्पष्ट करा.

[20]

किंवा

पंडित नेहरुंचे लोकशाही समाजवाद विषयक विचार स्पष्ट करा.

ॐॐॐ

Seat No.	
-------------	--

M.A. (Part - II) (Semester - II) (New) (CBCS) (Nep)
Examination, March - 2023
POLITICAL SCIENCE
Contemporary Political Theory and Issues
Sub. Code : 88466

Day and Date : Sunday, 02- 07 - 2023

Total Marks : 80

Time : 02.30 p.m. to 05.30 p.m.

Instructions : 1) All questions are compulsory.

सूचना : सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

2) Figures to the right side indicate full marks.

उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

Q1) A) Explain the concepts (Any Five):

[20]

संकल्पना स्पष्ट करा.

- i) Gender Audit
लिंगभाव लेखापरीक्षण
- ii) Matriarchy
मातृसत्ता
- iii) Green House Effect
हरितगृह प्रभाव
- iv) Ecosystem
परिसंस्था
- v) Economic Development
आर्थिक विकास
- vi) Sustainable Development
शाश्वत विकास
- vii) Free Trade
मुक्त व्यापार

P.T.O.

B) Write short notes (Any Two)

[10]

टिपा लिहा. (कोणतेही दोन)

- Significance
स्त्रीवादाचे महत्त्व
- Objectives of Environments
पर्यावरणवाद्यांची उद्दिष्ट्ये
- Nature of Modernization
आधुनिकीकरणाचे स्वरूप

Q2) Write short answers (Any two)

[20]

थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन)

- Explain the need of gender budget
लिंगभाव अर्थसंकल्पाची गरज स्पष्ट करा.
- Explain the characteristics of environmentalism.
पर्यावरणवादाची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
- State the importance of green audit.
हरित लेखापरीक्षणाचे महत्त्व सांगा.

Q3) a) Give the meaning of feminism and discuss it's various theories in detail.

[20]

स्त्रीवादाच्या विविध सिद्धांतांवर सविस्तर चर्चा करा.

OR / किंवा

b) Explain the difference between conventional and non-conventional energy in detail.

[20]

पारंपारिक आणि अपारंपरिक ऊर्जेतील फरक सविस्तर स्पष्ट करा.

- Q4) a) Discuss in detail the challenges before sustainable development. [20]
शाश्वत विकासासमोरील आव्हानांवर सविस्तर चर्चा करा.

OR / किंवा

- b) Analyse the positive and negative effects of privatization and liberalization on State institution. [20]

खाजगीकरण व उदारीकरणामुळे राज्यसंस्थेवर झालेल्या सकारात्मक व नकारात्मक परिणामांचे विश्लेषण करा.

Seat No.	
-------------	--

**M.A. (Part - I) (Semester - II) (CBCS) Examination,
March - 2023
POLITICAL SCIENCE
Comparative Parliamentary Institutions
Sub. Code : 88468**

Day and Date : Monday, 03 - 07 - 2023

Total Marks : 80

Time : 02.30 p.m. to 05.30 p.m.

- Instructions :**
- 1) All questions are compulsory.
  - 2) Figures to the right indicate marks.

Q1) A) Explain the concepts in brief. (Any Five) : [10]

- i) Parliamentary Sovereignty
- ii) Starred Question
- iii) Bicameralism
- iv) Kitchen Cabinet
- v) Curia Regis
- vi) Protem Speaker
- vii) Federal Assembly

B) Write short notes (Any two) : [10]

- i) Evolution of Parliamentary System in U.K.
- ii) Ad-hock committees of the Parliament
- iii) Powers and position of Rajyasabha.

Q2) Write short answers (Any two) : [20]

- a) Discuss powers and functions of Senate in U.S.A.
- b) Discuss comparatively legislative and judicial powers of the Parliaments of India and U. K.
- c) Explain composition and functions of Swiss Parliament.

P.T.O.

Q3) Take a review emergence and nature of Bi-Cameralism in U. K. [20]

OR

Comparatively discuss the structure and functions of lower houses of U.S.A., Swiss, U. K. and India.

Q4) Comparatively discuss practice of principle of collective responsibility in working of the Cabinet in India and U K. [20]

OR

Discuss the role of parliamentary committees in controlling the government in parliamentary system.

मराठी रूपांतर

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) अ) संकल्पना स्पष्ट करा (कोणत्याही पाच) : [10]

- i) संसदीय सार्वभौमत्व
- ii) तारांकित प्रश्न
- iii) द्विगृही व्यवस्था
- iv) किचन कॅबिनेट
- v) क्युरिया रेजिस
- vi) प्रोटेम स्पीकर
- vii) फेडरनल असेंब्ली

ब) टिपा लिहा (कोणत्याही दोन) : [10]

- i) इंग्लंड मधील संसदीय प्रणालीची उत्क्रांती
- ii) संसदेच्या तदर्थ समित्या
- iii) राज्यसभेचे अधिकार आणि स्थान

प्र.2) थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतीही दोन) :

[20]

- अ) अमेरिके मधील सिनेटचे अधिकार आणि कार्ये यावर चर्चा करा.
- ब) भारत आणि इंग्लंडच्या संसदेच्या कायदेविषयक आणि न्यायिक अधिकारांची तुलनात्मक चर्चा करा.
- क) स्विस संसदेची रचना आणि कार्ये स्पष्ट करा.

प्र.3) इंग्लंड मधील द्विगृही व्यवस्थेचा उदय आणि स्वरूप याचा आढावा घ्या.

[20]

किंवा

अमेरिका, स्विस, इंग्लंड आणि भारताच्या कनिष्ठ सभागृहांची रचना आणि कार्ये यांची तुलनात्मक चर्चा करा.

प्र.4) भारत आणि यूकेमधील मंत्रिमंडळाच्या कामकाजातील सामूहिक जबाबदारीच्या तत्वाच्या पालनाची तुलनात्मक चर्चा करा.

[20]

किंवा

संसदीय व्यवस्थेमध्ये सरकारचे नियंत्रण करण्यासाठी संसदीय समित्यांच्या भूमिकेवर चर्चा करा.

ॐ ॐ ॐ

SEM - III

Please Note: This set has been prepared based on the papers received to us from the Examination Cell. It may have missing papers on non-availability of the same.

SC - 248

Total No. of Pages : 3

Seat No.	
----------	--

**M.A. (Part - II) (Social Science) (Semester - III) (CBCS)
(New) Examination, January - 2023**

POLITICAL SCIENCE

Comparative Politics

Sub. Code : 71376

Day and Date : Tuesday, 03 - 01 - 2023

Total Marks : 80

Time : 10.30 a.m. to 01.30 p.m.

- Instructions :**
- 1) All questions are compulsory.
  - 2) Figures to the right indicate full marks.

Q1) A) Explain the following concepts in brief (any five). [10]

- i) Idea of Interest Articulation
- ii) Idea of Collective Responsibility.
- iii) Idea of Separation of Power.
- iv) Idea of British Constitutionalism.
- v) Judicial Review.
- vi) Idea of Indian Federalism.
- vii) Idea of Unitary Government.

B) Write short notes on any two of following : [10]

- i) Marxist Approach
- ii) Legislature
- iii) Recent trends in Federalism

Q2) Write short answers on any two of the following : [20]

- a) Explain the Structural Functional approach of comparative politics.
- b) Explain the Meaning and Nature of Constitutionalism.
- c) Explain the Meaning and Features of Federalism.

P.T.O.

Q3) Explain the Meaning, Nature and Scope of Comparative Politics.

[20]

OR

Critically discuss the British constitutionalism.

Q4) Explain the Types of Federalism (USA, India and Switzerland)

[20]

OR

Explain the Judicial Review in America and India.

मराठी रूपांतर

- सूचना :
- 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
  - 2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) अ) खालीलपैकी कोणत्याही पाच संकल्पना स्पष्ट करा.

[10]

- i) हितसंबंधांचे अविष्करण संकल्पना.
- ii) सामूहिक जबाबदारी संकल्पना.
- iii) सत्ता विभाजन संकल्पना.
- iv) ब्रिटिश घटनावाद संकल्पना.
- v) न्यायालयीन पुनर्विलोकन.
- vi) भारतीय संघराज्यवाद संकल्पना.
- vii) एकात्म शासन

ब) थोडक्यात टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन)

[10]

- i) मार्क्सवादी दृष्टिकोन
- ii) कायदेमंडळ
- iii) संघराज्यवादावरील समकालीन प्रवाह

प्र.2) थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणत्याही दोन)

[20]

- अ) तुलनात्मक राज्यशास्त्राचा रचनात्मक कार्यवाद दृष्टीकोन स्पष्ट करा.
- ब) घटनावादाचा अर्थ आणि स्वरूप स्पष्ट करा.
- क) संघराज्यवादाचा अर्थ आणि वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

प्र.3) तुलनात्मक राज्यशास्त्राचा अर्थ, स्वरूप आणि व्याप्ती स्पष्ट करा.

[20]

किंवा

ब्रिटिश घटनावादावर टीकात्मक चर्चा करा.

प्र.4) संघराज्य वादाचे प्रकार स्पष्ट करा. (अमेरिका, भारत आणि स्वित्झर्लंड)

[20]

किंवा

अमेरिका आणि भारतातील न्यायालयीन पुनर्विलोकन स्पष्ट करा.

SC-249

Total No. of Pages : 3

Seat No.	
----------	--

**M.A. (Part - II) (Social Science) (Semester - III) (CBCS)
Examination, January - 2023
POLITICAL SCIENCE
Indian Political Process (New)
Sub. Code : 71377**

Day and Date : Wednesday, 04 - 01 -2023

Total Marks : 80

Time : 10.30 a.m. to 01.30 p.m.

- Instructions :**
- 1) All questions are compulsory.
  - 2) Figures to the right indicate full marks.

Q1) a) Explain the following concepts in brief (any five) : [10]

- i) Dominant caste
- ii) Congress system
- iii) Idea of Political Economy
- iv) Idea of Mix Economy
- v) Meaning of Political Process
- vi) Idea of redistribution
- vii) Idea of One Party system

b) Write short notes on any two of following : [10]

- i) Nature of Political Process
- ii) Nature of Congress System
- iii) Nature of Mixed Economy

Q2) Write short answers on any two of the following : [20]

- a) Explain the political process in the 1950s and 1960s decade.
- b) Explain the OBC politics in UP.
- c) Explain the political economy in pre globalization era.

P.T.O.

SC-249

Q3) Explain one party system in India in the era of Pre Globalisation. [20]

OR

Explain the Dominant Caste in Maharashtra and Gujarat..

Q4) Explain Multi party system in India. [20]

OR

Explain models of analysis of political process.

मराठी रूपांतर

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) अ) थोडक्यात संकल्पना स्पष्ट करा (कोणत्याही पाच) : [10]

- i) प्रभुत्वशाली जात
- ii) काँग्रेस व्यवस्था
- iii) राजकीय अर्थकारण संकल्पना
- iv) मिश्र अर्थकारण संकल्पना
- v) राजकीय प्रक्रियेचा अर्थ
- vi) पुनर्वितरण संकल्पना
- vii) एक पक्ष पद्धती

ब) टिपा लिहा कोणत्याही दोन टिपा : [10]

- i) राजकीय प्रक्रियेचे स्वरूप
- ii) काँग्रेस व्यवस्थेचे स्वरूप
- iii) मिश्र अर्थव्यवस्थेचे स्वरूप

प्र.2) थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही दोन) : [20]

- अ) पन्नास व साठीच्या दशकातील राजकीय प्रक्रिया स्पष्ट करा.
- ब) उत्तर प्रदेशातील ओबीसी राजकारण स्पष्ट करा.
- क) जागतिकीकरण पूर्व काळातील राजकीय अर्थकारण स्पष्ट करा.

SC-249

[20]

प्र.3) जागतिकीकरण पूर्व काळातील एक पक्ष व्यवस्था स्पष्ट करा.

किंवा

महाराष्ट्र आणि गुजरात मधील प्रभुत्वशाली जात स्पष्ट करा.

प्र.4) भारतातील बहुपक्ष पद्धती स्पष्ट करा.

[20]

किंवा

राजकीय प्रक्रियेच्या विश्लेषणाची प्रारूपे स्पष्ट करा.

***

Seat
No.

SC - 247

Total No. of Pages : 3

**M.A. (Part - II) (Semester - III) Examination,
January - 2023
POLITICAL SCIENCE (CBCS) (New)
Theory of International Politics
Sub. Code : 71375**

Day and Date : Monday, 02 - 01 - 2023

Total Marks : 80

Time : 10.30 a.m. to 01.30 p.m.

- Instructions :
- 1) All questions are compulsory.
  - 2) Figures to the right indicate full marks.

Q1) A) Explain the following concepts in brief (Any Five) : [10]

- i) Commerce embassy
- ii) National Interest
- iii) Meaning of International Politics
- iv) Idealistic Theory
- v) Zero sum game
- vi) Unipolar world
- vii) Conference Diplomacy

B) Write short notes on any two of the following : [10]

- i) High commissioner
- ii) Balance of power
- iii) General Assembly

Q2) Write short answers on any two of the following : [20]

- a) Discuss on cold war
- b) Development of International Politics
- c) Discuss on Security Committee of UN.

P.T.O.

SC - 247

Q3) Explain the Nature and Importance of International Politics.

[20]

OR

Explain the system theory of morton complan.

Q4) Discuss the concepts of disarmament and arms control.

[20]

OR

Discuss the meaning nature and role of foreign policy.

मराठी रूपांतर

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) अ) खालीलपैकी कोणत्याही पाच संकल्पना स्पष्ट करा.

[10]

- i) वाणिज्य दूतावास
- ii) राष्ट्रीय हीत
- iii) आंतरराष्ट्रीय राजकारण अर्थ
- iv) आदर्शवादी सिद्धांत
- v) शुन्य योग खेळ
- vi) एकधृवीय जग
- vii) परिषद राजनय

ब) खालील पैकी कोणत्याही दोन टिपा लिहा.

[10]

- i) उच्चायुक्त
- ii) सत्ता संतुलन
- iii) महासभा

प्र.2) खालील पैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा.

[20]

- अ) शितयुद्धाची चर्चा करा.
- ब) आंतरराष्ट्रीय राजकारणाचा विकास.
- क) युनोच्या सुरक्षा समितीवर चर्चा करा.

प्र.3) आंतरराष्ट्रीय राजकारणाचे स्वरूप व महत्व स्पष्ट करा.

[20]

किंवा

मॉर्टन काम्प्लान याचा व्यवस्था सिद्धांत स्पष्ट करा.

प्र.4) निशस्त्री करण व शस्त्रनियंत्रण संकल्पनावर चर्चा करा.

[20]

किंवा

परराष्ट्र धोरणाचा अर्थ, स्वरूप व भूमिकेवर चर्चा करा.

SC - 251

Total No. of Pages : 3

Seat No.	
----------	--

M.A. (Part - II) (Semester - III) (CBCS) (New)
Examination, January - 2023
POLITICAL SCIENCE
Indian Administration (Optional)
Sub. Code : 71380

Day and Date : Saturday, 07 - 01 - 2023

Total Marks : 80

Time : 10.30 a.m. to 1.30 p.m.

- Instructions : 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q1) a) Explain the concepts in brief (any five) : [10]

- i) *Wazir*
- ii) *Janpad*
- iii) Prime Minister's Office
- iv) Morley Minto Reform
- v) Secretariat
- vi) Officer on Special Duty
- vii) Tenuer System in Indian Secretariate.
- viii) Collective responsibility of cabinet.

b) Write short notes (Any two) : [10]

- i) Features of administration of British period.
- ii) Functions of Prime Minister of India.
- iii) Role of collector.

Q2) Write short answers (Any two): [20]

- a) Explain structure and functions of Secretariat at state level.
- b) Briefly explain features of administration in ancient India.
- c) Explain functions of Talathi.

P.T.O.

SC - 251

Q3) Discuss critically features Government of India act 1935 and its impact on Indian administration. [20]

OR

Write an essay on Ministries and Departments in Indian administration.

Q4) Explain relationship of Governor, Chief Minister and council of ministers in state. [20]

OR

Explain the structure of District administration and discuss role of Tahsildar in detail.

मराठी रूपांतर

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) अ) संकल्पना स्पष्ट करा (कोणतेही पाच) [10]

- i) वजीर
- ii) जनपद
- iii) पंतप्रधान कार्यालय
- iv) मोर्ले मिंटो सुधारणा
- v) सचिवालय
- vi) विशेष कामगिरीवरील अधिकारी
- vii) भारतीय सचिवालयामधील कार्यकाल पद्धती
- viii) कॅबिनेची सामुहिक जबाबदारी

- ब) टिपा लिहा. (तीनपैकी कोणत्याही दोन)
- ब्रिटिशकालीन प्रशासनाची वैशिष्ट्ये
  - भारताच्या पंतप्रधानाची कार्ये
  - जिल्हाधिकाऱ्याची भूमिका

प्र.2) थोडक्यात उत्तरे लिहा (तीनपैकी कोणतीही दोन)

[20]

- राज्य स्तरावर सचिवालयाची रचना आणि कार्ये स्पष्ट करा.
- प्राचीन भारतातील प्रशासनाची वैशिष्ट्ये थोडक्यात सांगा.
- तलाठ्याची कार्ये स्पष्ट करा.

प्र.3) भारत सरकार कायदा 1935 याची वैशिष्ट्ये आणि त्याचा भारतीय प्रशासनावर होणाऱ्या परिणामांची टिकात्मक चर्चा करा.

[20]

किंवा

भारतीय प्रशासनातील मंत्रालये आणि विभाग यावर निबंध लिहा.

प्र.4) राज्यपाल, मुख्यमंत्री आणि मंत्रिमंडळ यांचे संबंध स्पष्ट करा.

[20]

किंवा

जिल्हा प्रशासनाची रचना समजावून सांगा आणि तहसीलदाराच्या भूमिकेबद्दल तपशीलवार चर्चा करा.

SEM - IV

Please Note: This set has been prepared based on the papers received to us from the Examination Cell. It may have missing papers on non-availability of the same.

SC - 259

Total No. of Pages : 2

Seat No.	
----------	--

M.A. (Social Science) (Part - II) (Semester - IV) (CBCS)
Examination, January - 2023
POLITICAL SCIENCE (Optional)
Comparative politics in South Asia
Sub. Code : 72653

Day and Date : Wednesday, 04 - 01 - 2023

Total Marks : 80

Time : 02.30 p.m. to 05.30 p.m.

- Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q1) A) Explain the following concepts in brief (Any five) [10]

- i) Idea of Development.
- ii) Idea of Colonial rule.
- iii) Idea of Ethnicity.
- iv) Idea of Religious Minorities.
- v) Idea of integrity.
- vi) Idea of Social Movement.
- vii) Idea of Unity.

B) Write short notes on any two of the following : [10]

- i) Caste politics in Bangladesh.
- ii) Development politics in Bangladesh.
- iii) Ethnicity in Sri Lanka.

Q2) Write short answers on any two of the following : [20]

- a) Colonial rule in Pakistan.
- b) Making of Constitution in Nepal.
- c) Legislation of Pakistan.

Q3) Explain the constitution making process in South Asia. [20]

OR

Critically explain Social Movement in South Asia.

Q4) Explain Party Politics in Sri Lanka and Pakistan. [20]

OR

Discuss the Judiciary Process in South Asia.

P.T.O.

मराठी रूपांतर

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) अ) खालील संकल्पना थोडक्यात स्पष्ट करा : (कोणत्याही पाच) [10]

- i) विकासाची संकल्पना
- ii) वसाहतीक राजवट संकल्पना
- iii) वंशवादाची संकल्पना
- iv) धार्मिक अल्पसंख्यांक संकल्पना
- v) अखंडता संकल्पना
- vi) सामाजिक चळवळ संकल्पना
- vii) एकात्मता संकल्पना

ब) खालील पैकी कोणत्याही दोन टिपा लिहा. [10]

- i) बांगला देशातील जातीचे राजकारण.
- ii) बांगला देशातील विकासाचे राजकारण.
- iii) श्रीलंकेतील वंशवाद.

प्र.2) खालील पैकी कोणत्याही दोन प्रश्न थोडक्यात लिहा. [20]

- अ) पाकिस्तान मधील वसाहतीक राजवट.
- ब) नेपाळ मधील घटना निर्मिती.
- क) पाकिस्तानचे कायदेमंडळ.

प्र.3) साउथ एशिया मधील घटना निर्मितीची प्रक्रिया स्पष्ट करा. [20]

किंवा

साउथ आशियामधील सामाजिक चळवळी सटीक स्पष्ट करा.

प्र.4) श्रीलंका आणि पाकिस्तान मधील पक्षीय राजकारण स्पष्ट करा. [20]

किंवा

साउथ आशियातील न्यायालयीन प्रक्रियेवर चर्चा करा.

Seat No.	
-------------	--

M.A. (Part - II) (Social Science) (Semester - IV) (CBCS)
Examination, March - 2023
POLITICAL SCIENCE
Comparative Politics in South Asia
Sub. Code : 72653

Day and Date : Friday, 23 - 06 - 2023

Total Marks : 80

Time : 02.30 p.m. to 05.30 p.m.

- Instructions :**
- 1) All questions are compulsory.
  - 2) Figures to the right indicate full marks.

Q1) A) Explain the following concepts in brief (any five) : [10]

- i) Idea of South Asia
- ii) Idea of Colonial rule
- iii) Idea of Judicial Review
- iv) Idea of Minorities
- v) Idea of Development
- vi) Idea of Social Movement
- vii) Idea of Unity

B) Write short notes on any two of following : [10]

- i) Caste Politics in Pakistan
- ii) Ethnicity politics in Bangladesh
- iii) Social movement in Sri Lanka

Q2) Write short answers on any two of the following : [20]

- a) Colonial rule in Nepal
- b) Making of the Constitution in Pakistan
- c) Legislation of Sri Lanka

P.T.O.

Q3) Explain Judicial Review Process in South Asia.

[20]

OR

Explain Social Movement in South Asia.

Q4) Explain Party Politics in South Asia.

[20]

OR

Discuss the Development Process in South Asia.

मराठी रूपांतर

सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) अ) खालील संकल्पना थोडक्यात स्पष्ट करा. (कोणत्याही पाच) :

[10]

- i) साउथ आशियाची संकल्पना
- ii) वसाहतीक राजवट संकल्पना
- iii) न्यायालयीन पुनर्विलोकन संकल्पना
- iv) अल्पसंख्यांक संकल्पना
- v) विकास संकल्पना
- vi) सामाजिक चळवळ संकल्पना
- vii) एकात्मता संकल्पना

ब) खालीलपैकी कोणत्याही दोन टिपा लिहा :

[10]

- i) पाकिस्तानमधील जातीचे राजकारण
- ii) बांगला देशातील वंशवादाचे राजकारण
- iii) श्रीलंकेतील सामाजिक चळवळ

प्र.2) खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न थोडक्यात लिहा.

[20]

- अ) नेपाळमधील वसाहतीक राजवट
- ब) पाकिस्तानमधील घटना निर्मिती
- क) श्रीलंकेचे कायदेमंडळ

प्र.3) साउथ एशिया मधील न्यायालयीन पुनर्विलोकन प्रक्रिया स्पष्ट करा.

[20]

किंवा

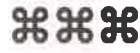
साउथ आशियामधील सामाजिक चळवळी स्पष्ट करा.

प्र.4) साउथ आशियामधील पक्षीय राजकारण स्पष्ट करा.

[20]

किंवा

साउथ आशियातील विकास प्रक्रियेची चर्चा करा.

SC - 257

Total No. of Pages : 2

Seat No.	
----------	--

M.A. (Social Science) (Part - II) (Semester - IV) (CBCS)
Examination, January - 2023
POLITICAL SCIENCE
Contemporary International Politics
Sub. Code : 72651

Day and Date : Monday, 02 - 01 - 2023

Total Marks : 80

Time : 02.30 p.m. to 05.30 p.m.

- Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

- Q1) a)** Explain the following concepts in brief (Any five) [10]
i) BRICS
ii) Regional organization
iii) Security council
iv) Cold War
v) World Trade
vi) SAFTA
vii) Migration
- b) Write short notes on any two of the following : [10]
i) Human Trafficking
ii) Nuclear Proliferation
iii) IMF
- Q2)** Write short answers on any two of the following : [20]
a) Discuss on Anti global movement.
b) Discuss on Multi Polar world.
c) Explain concept of Sustainable Development.
- Q3)** Explain the Post-Cold war international order. [20]
OR
Discuss the structure and function's of european union.
- Q4)** Explain the universal declaration of Human rights. [20]
OR
Discuss the Role of world Trade organization in world Trade.

P.T.O.

मराठी रूपांतर

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) अ) खालीलपैकी कोणत्याही पाच संकल्पना स्पष्ट करा. [10]

- i) ब्रिक्स
- ii) क्षेत्रीय संघटना
- iii) सुरक्षा समिती
- iv) शित युद्ध
- v) जागतिक व्यापार
- vi) साफ्टा
- vii) निर्वासीत

ब) खालील पैकी कोणत्याही दोन टिपा लिहा. [10]

- i) मानवी व्यापार.
- ii) अण्वीक प्रसार.
- iii) विश्व नाणे निधी.

प्र.2) खालील पैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. [20]

- अ) जागतिकीकरण विरोधी चळवळीवर चर्चा करा.
- ब) बहुधृवीय व्यवस्थेवर चर्चा करा.
- क) शाश्वत विकासाची संकल्पना स्पष्ट करा.

प्र.3) शित युद्धोत्तर आंतरराष्ट्रीय व्यवस्था स्पष्ट करा. [20]

किंवा

युरोपीय युनियनची रचना व कार्ये स्पष्ट करा.

प्र.4) मानव अधिकाराचा वैश्विक जाहिरनामा स्पष्ट करा. [20]

किंवा

आंतरराष्ट्रीय व्यापारात जागतिक व्यापार संघटनेच्या भूमिके वर चर्चा करा.

Seat No.	
-------------	--

**M.A. (Part - II) (Social Science) (Semester - IV) (CBCS)
Examination, March - 2023**

POLITICAL SCIENCE

Contemporary International Politics

Sub. Code : 72651

Day and Date : Wednesday, 21 - 06 - 2023

Total Marks : 80

Time : 02.30 p.m. to 05.30 p.m.

- Instructions :**
- 1) All questions are compulsory.
  - 2) Figures to the right indicate full marks.

Q1) A) Explain the following concepts in brief (Any Five) : [10]

- i) Cold war
- ii) Globalization
- iii) UNO
- iv) Unipolar system
- v) World Trade
- vi) Global Politics
- vii) Sovereignty

B) Write short notes on any two of the following : [10]

- i) World Bank
- ii) Post cold war world
- iii) Environmentalism

Q2) Write short answers on any two of the following : [20]

- a) Two polar world
- b) SHANGHAI
- c) Human Rights

P.T.O.

Q3) Explain the role of ASEAN in regional, Trade and Politics.

[20]

OR

Explain the concept of multipolar world.

Q4) Explain the role of IMF and world Bank in reconstruction of world.

[20]

OR

Discuss the issue of Human Trafficking?

मराठी रूपांतर

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) अ) खालीलपैकी कोणत्याही पाच संकल्पना स्पष्ट करा.

[10]

- i) शितयुद्ध
- ii) जागतिकीकरण
- iii) युनो
- iv) एक ध्वीय व्यवस्था
- v) जागतिक व्यापार
- vi) वैश्विक राजकारण
- vii) सार्वभौमत्व

ब) खालील पैकी कोणत्याही दोन टिपा लिहा.

[10]

- i) जागतिक बँक
- ii) शितयुद्धोत्तर जग
- iii) पर्यावरणवाद

प्र.2) खालील पैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा.

[20]

- अ) द्विध्रुवीय जग
- ब) शांघाई
- क) मानवी-अधिकार

प्र.3) प्रादेशिक व्यापार व राजकारणात आशियानची भूमिका स्पष्ट करा.

[20]

किंवा

बहुध्रुवीय जगाची संकल्पना स्पष्ट करा.

प्र.4) जगाच्या पुर्नबाधणी मध्ये विश्वनाणेतिची व जागतिक बँकेची भूमिका स्पष्ट करा.

[20]

किंवा

मानवी व्यापाराच्या मुद्द्यावर चर्चा करा.

SC - 264

Total No. of Pages : 3

Seat No.	
----------	--

M.A. (Part - II) (Semester - IV) Examination, January - 2023
POLITICAL SCIENCE (Optional)
Party System in India
Sub. Code : 72662

Day and Date : Friday, 13 - 01 - 2023
Time : 2.30 p.m. to 5.30 p.m.

Total Marks : 80

- Instructions :**
- 1) All questions are compulsory.
  - 2) Figures to the right indicate full marks.

Q1) A) Explain the concepts in brief (any five) : **[10]**

- i) Congress system
- ii) Regional party
- iii) Two party system
- iv) Party system and religious identity
- v) Regional identity and party politics
- vi) Minority Government
- vii) United Progressive Alliance

B) Write short notes (Any Two): **[10]**

- i) Decline of congress system 1977 to 1980.
- ii) Party politics and experience of Hung parliament in India.
- ii) Nationalist congress party.

Q2) Write short answers (any two): **[20]**

- a) Explain briefly the features of regional parties in India.
- b) Discuss critically efforts for establishment of third front in indian party system.
- c) Describe the background of formation of janta party.

P.T.O.

SC - 264

Q3) Take a critical review of causes of congress one party dominance in indian party system with reference of scholarly debate. [20]

OR

Critically evaluate bases of emergence of regional parties in India with any foru examples of regional parties.

Q4) Critically evaluate the role of congress in leading UPA. [20]

OR

Critically evaluate BJP's relations with its partners in recent times is specially in reference with Shivsena and Akali Dal.

मराठी रूपांतर

- सूचना :
- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
  - 2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) अ) संकल्पना स्पष्ट करा. (सात पैकी कोणतेही पाच) [10]

- i) काँग्रेस सिस्टम
- ii) प्रादेशिक पक्ष
- iii) द्वी पक्ष पद्धती
- iv) धार्मिक अस्मिता आणि पक्षीय राजकारण
- v) प्रादेशिक अस्मिता आणि पक्षीय राजकारण
- vi) अल्पमतातील सरकार
- vii) संयुक्त पुरोगामी आघाडी

ब) टिपा लिहा. (तीनपैकी कोणत्याही दोन) [10]

- i) 1977 ते 1980 पर्यंत काँग्रेस व्यवस्थेचा न्हास
- ii) पक्षीय राजकारण आणि भारतातील त्रिशंकू संसदेचा अनुभव.
- iii) राष्ट्रवादी काँग्रेस पक्ष

SC - 264

[20]

प्र.2) थोडक्यात उत्तरे लिहा. (तीनपैकी कोणतीही दोन)

- अ) भारतातील प्रादेशिक पक्षांची वैशिष्ट्ये थोडक्यात सांगा.
- ब) भारतीय पक्ष व्यवस्थेतील तिसरामोर्चा स्थापन करण्याच्या प्रयत्नांची टीकात्मक चर्चा करा.
- क) जनता पक्षाच्या स्थापनेची पार्श्वभूमी सांगा.

प्र.3) भारतीय पक्ष व्यवस्थेत काँग्रेसच्या एका पक्षाचे वर्चस्व असलेल्या कारणांचा अभ्यासकांच्या मांडणी संदर्भात समीक्षात्मक आढावा घ्या. [20]

किंवा

प्रादेशिक पक्षांच्या कोणत्याही चार उदाहरणांसह भारतातील प्रादेशिक पक्षांच्या उदयाच्या आधारांचे टीकात्मक मूल्यमापन करा.

प्र.4) यूपीएचे नेतृत्व करताना काँग्रेसच्या भूमिकेचे टीकात्मक मूल्यमापन करा. [20]

किंवा

भाजपचे अलीकडच्या काळातील भागीदारांशी असलेले संबंधांचे विशेषतः शिवसेना आणि अकाली दलाच्या संदर्भात टीकात्मक मूल्यमापन करा.

✘ ✘ ✘

Seat No.	
-------------	--

M.A. (Part - II) (Semester - IV) Examination, March - 2023

POLITICAL SCIENCE

Party System in India

Sub. Code : 72662

Day and Date : Tuesday, 04 - 07 - 2023

Total Marks : 80

Time : 02.30 p.m. to 05.30 p.m.

- Instructions :**
- 1) All questions are compulsory.
  - 2) Figures to the right indicate full marks.

Q1) A) Explain the following concepts in brief (Any Five) : [10]

- i) National Party
- ii) Meaning of Coalition government
- iii) Meaning of one party dominance
- iv) Identity politics and political parties
- v) Meaning of defection
- vi) BJP One Party System
- vii) Hung parliament and party politics

B) Write short notes (any two) : [10]

- i) Congress dominance 1952 to 1977
- ii) Two party system at state level example Madhya Pradesh
- iii) Shiv Sena

Q2) Write short answers (any two) : [20]

- a) Write in brief changing nature of Congress System 1980 to 1989
- b) Describe briefly the regional parties and identity politics in reference with any two parties.
- c) Discuss the role of Congress party in the United Progressive Alliance.

P.T.O.

Q3) Critically evaluate causes of decline of Congress system.

[20]

OR

Discuss the nature and phases of multi party system in India.

Q4) Explain in detail reasons for rise of one party system of BJP after 2014. [20]

OR

Explain in detail the background of formation of NDA and its performance at centre.

मराठी रूपांतर

सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) अ) संकल्पना स्पष्ट करा (सात पैकी कोणतेही पाच) :

[10]

- i) राष्ट्रीय पक्ष
- ii) आघाडी सरकारचा अर्थ
- iii) एकपक्षीय वर्चस्वाचा अर्थ
- iv) अस्मितेचे राजकारण आणि राजकीय पक्ष
- v) पक्षांतराचा अर्थ
- vi) भाजपाची एक पक्ष पद्धती
- vii) त्रिशंकू संसद आणि पक्षीय राजकारण

ब) टिपा लिहा (तीनपैकी कोणत्याही दोन) :

[10]

- i) काँग्रेसचे वर्चस्व 1952 ते 1977
- ii) राज्य स्तरावरील द्वीपक्ष व्यवस्था उदाहरण मध्य प्रदेश
- iii) शिवसेना

प्र.2) थोडक्यात उत्तरे लिहा (तीनपैकी कोणतीही दोन) :

[20]

- अ) काँग्रेस व्यवस्थेचे बदलते स्वरूप 1980 ते 1989 थोडक्यात लिहा.
- ब) कोणत्याही दोन प्रक्षांच्या संदर्भात प्रादेशिक पक्ष आणि अस्मितेच्या राजकारणाचे थोडक्यात वर्णन करा.
- क) संयुक्त पुरोगामी आघाडीतील काँग्रेस पक्षाच्या भूमिकेवर चर्चा करा.

प्र.3) काँग्रेस व्यवस्थेच्या ज्हासाच्या कारणांचे समालोचन करा.

[20]

किंवा

भारतातील बहुपक्षीय व्यवस्थेचे स्वरूप आणि टप्प्यांची चर्चा करा.

प्र.4) 2014 नंतर भाजपच्या एका पक्ष पद्धतीच्या उदयाची कारणे तपशीलवार सांगा.

[20]

किंवा

एनडीएच्या स्थापनेची पार्श्वभूमी आणि केंद्रातील कामगिरीचे तपशीलवार वर्णन करा.

ॐ ॐ ॐ

Seat No.	
----------	--

M.A. (Part - I) (Semester - II) Examination, March - 2023
POLITICAL SCIENCE (Paper - I)
Idea of Maharashtra
Sub. Code : 89690/89697

Day and Date : Sunday, 25 - 06 - 2023

Total Marks : 50

Time : 10.30 a.m. to 11.30 a.m.

- Instructions :
- 1) All questions are compulsory.
  - 2) Each question carries TWO marks.
  - 3) Attempt all objective type questions in the main answer book.

1. Who wrote the book Rise of Maratha Power?
  - a) Sunil Khilnani
  - b) Pandit Jawaharlal Nehru
  - c) Rajaram Shastri Bhagwat
  - d) Justice Ranade
2. Which of the following Sant proposed the concept of Maharashtradharma?
  - a) Sant Kabir
  - b) Sant Dyaneshwar
  - c) Sant Basaweshwar
  - d) Sant Narayanswami
3. Who made the analysis of Maharashtra Marathi language centric?
  - a) Ramchandra Guha
  - b) V.K. Rajwade
  - c) Rajaram Shastri Bhagwat
  - d) Mahatma Gandhi
4. Who wrote the book Lilacharitra
  - a) Shri. Chakradhar Swami
  - b) Sant Dyaneshwar
  - c) Sant Basaweshwar
  - d) Sant Narayanswami
5. Khandmandal concept is related to which of the following?
  - a) Maharashtra
  - b) Gujrat
  - c) Punjab
  - d) None of these

P.T.O

12. Which book was written by Satavahana King Hal?
- Gatha Saptshatichi
  - Bhavarth Dipika
  - Vivek Sindhu
  - Lilacharitra
13. Which concept was proposed by Buddha for social harmony?
- Caste Differences
  - Differences
  - Inequality
  - Fraternity
14. Which concept was introduced by Gautama Buddha?
- Bahujan Hitay
  - Religious upliftment
  - Caste upliftment
  - None of these
15. Who's rule contained Athrapagad castes?
- Chhatrapati Shivaji Maharaj
  - Aurangzeb
  - Akbar
  - Jahangir
16. Which concept was promoted in the writings and works of Savitribai Phule?
- Caste differences
  - Religious differences
  - Gender equality
  - None of these
17. Which concept was introduced by Mahatma Phule?
- A religious state
  - Social justice
  - Dominance of Varna
  - None of these
18. Which book was written by Mukundaraj?
- Gatha Saptashati
  - Bhavarth Deepika
  - Vivek Sindhu
  - Leela Charitra

7. महाराष्ट्र या संकल्पनेचा शोध घेताना भागवत यांनी पुढीलपैकी कोणती पद्धत वापरली ?
 अ) निवडणूक सर्वेक्षण
 ब) भाषाविकास शास्त्र
 क) संख्याशास्त्र पद्धती
 ड) यापैकी नाही
8. कोणाच्या मते भक्ती चळवळी नंतर प्रादेशिक राष्ट्रके निर्माण झाली ?
 अ) डॉ. इरफान हबीब
 ब) रामचंद्र गुहा
 क) विश्वनाथ काशिनाथ राजवाडे
 ड) यापैकी नाही
9. महाराष्ट्र म्हणजे महंत राष्ट्र असे कोणी म्हटले ?
 अ) संत एकनाथ
 ब) श्री चक्रधर स्वामी
 क) संत ज्ञानेश्वर
 ड) संत बसवेश्वर
10. भावार्थ दीपिका हा ग्रंथ कोणी लिहिला ?
 अ) संत जनाबाई
 ब) संत कबीर
 क) संत ज्ञानेश्वर
 ड) सातवाहन राजा हल
11. मैत्री हे तत्व खालीलपैकी कोणी सांगितले ?
 अ) मनू
 ब) गौतम बुद्ध
 क) कौटिल्य
 ड) यापैकी नाही
12. सातवाहन राजा हल याने कोणता ग्रंथ लिहिला ?
 अ) गाथा सप्तशती
 ब) भावार्थ दीपिका
 क) विवेक सिंधू
 ड) लीळाचरित्र
13. बुद्धांनी सामाजिक सलोख्यासाठी कोणती संकल्पना मांडली ?
 अ) जातीभेद
 ब) विषमता
 क) असमानता
 ड) बंधुभाव
14. गौतम बुद्धांनी कोणती संकल्पना मांडली ?
 अ) बहुजन हिताय
 ब) धार्मिक उद्धार
 क) जाती उद्धार
 ड) यापैकी नाही

15. अठरापगड जातीचे कोणाचे राज्य होते ?
 अ) छत्रपती शिवाजी महाराज   ब) औरंगजेब
 क) अकबर   ड) जहांगीर
16. सावित्रीबाई फुले यांच्या लेखन व कार्यात कोणती संकल्पना परावर्तित होते ?
 अ) जातीय भेद   ब) धार्मिक भेद
 क) लिंगभाव समानता   ड) यापैकी नाही
17. महात्मा फुले यांनी कोणती संकल्पना मांडली ?
 अ) धर्माधिष्ठित राज्य   ब) सामाजिक न्याय
 क) वर्ण वर्चस्व   ड) यापैकी नाही
18. मुकुंदराज यांनी कोणता ग्रंथ लिहिला ?
 अ) गाथा सप्तशती   ब) भावार्थ दीपिका
 क) विवेक सिंधू   ड) लीळाचरित्र
19. कृषी औद्योगिक समाजाची संकल्पना कोणी मांडली ?
 अ) न्यायमूर्ती रानडे   ब) लोकमान्य टिळक
 क) वि.दा. सावरकर   ड) अरविंद घोष
20. ताराबाई शिंदे यांनी कोणता ग्रंथ लिहिला ?
 अ) सत्याचे प्रयोग   ब) हिंद स्वराज
 क) गुलामगिरी   ड) स्त्री पुरुष तुलना
21. डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांनी कोणती संकल्पना मांडली ?
 अ) वर्ण वर्चस्व   ब) धर्माधिष्ठित राज्य
 क) सामाजिक सलोखा   ड) वर्ण वर्चस्व
22. महाराष्ट्र दिन कोणत्या दिवशी साजरा केला जातो ?
 अ) 1 मे   ब) 1 जून
 क) 1 जुलै   ड) 1 ऑगस्ट

Seat No.	
-------------	--

**M.A. (Part - II) (Social Science) (Semester - IV) (CBCS)
Examination, March - 2023**

POLITICAL SCIENCE

Western Political Thought

Sub. Code : 72652

Day and Date : Thursday, 22 - 06 - 2023

Total Marks : 80

Time : 02.30 p.m. to 05.30 p.m.

- Instructions :**
- 1) All questions are compulsory.
  - 2) Figures to the right indicate full marks.

Q1) A) Explain the following concepts in brief (any five). [10]

- i) Idea of Rational Man
- ii) Idea of Philosopher King
- iii) Idea of Citizenship
- iv) Idea of Revolution
- v) Idea of Class
- vi) Idea of Representation
- vii) Idea of Utilitarianism

B) Write short notes on any two of following : [10]

- i) Socrates contribution to political obligation.
- ii) Aristotle's Concept of Revolution.
- iii) Machiavelli's views on State.

Q2) Write short answers on any two of the following : [20]

- a) Critically Explain the Engels views on Liberal State and Class Struggle.
- b) Explain John Locke's views on Civil Society, State and Rationality.
- c) Explain Jeremy Bentham's views on Democracy, Representation and Utilitarianism.

P.T.O.

Q3) Explain the Plato's theory of Concerning Justice.

[20]

OR

Explain Rousseau's views on Civil Society, State and Rationality.

Q4) Explain J. S. Mill's views on Democracy, Representation and Utilitarianism. [20]

OR

Critically explain Historical Materialism.

मराठी रूपांतर

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) अ) खालील संकल्पना थोडक्यात स्पष्ट करा. (कोणत्याही पाच)

[10]

- i) विवेकी व्यक्ती संकल्पना
- ii) तत्त्वज्ञ राजा संकल्पना
- iii) नागरिकत्व संकल्पना
- iv) क्रांती संकल्पना
- v) वर्ग संकल्पना
- vi) प्रतिनिधित्व संकल्पना
- vii) उपयुक्ततावाद संकल्पना

ब) खालीलपैकी कोणत्याही दोन टिपा लिहा.

[10]

- i) सॅक्रेटिसचे राजकीय आज्ञापालनाचा योगदान.
- ii) ऑरिस्टॉटलची क्रांतीची संकल्पना.
- iii) मॅकिआव्हेलीचे राज्यविषयक विचार.

प्र.2) खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न थोडक्यात लिहा.

[20]

- अ) एंग्लेसचे उदारमतवादी राज्य आणि वर्गसंघर्ष विषयक विचार सटीक स्पष्ट करा.
- ब) जॉन लॉकचे नागरी समाज, राज्य आणि विवेकशीलता विषयक विचार स्पष्ट करा.
- क) बेथॅमचे लोकशाही, प्रतिनिधित्व, आणि उपयुक्ततावाद विषयक स्पष्ट करा.

प्र.3) प्लेटोचा न्यायाचा सिद्धांत स्पष्ट करा.

[20]

किंवा

रूसोचे नागरी समाज, राज्य आणि विवेकशीलता विषयक विचार स्पष्ट करा.

प्र.4) जे. एस. मिलचे लोकशाही, प्रतिनिधित्व आणि उपयुक्ततावाद विषयक विचार स्पष्ट करा.

[20]

किंवा

ऐतिहासिक भौतिकवाद सटीक स्पष्ट करा.

